

головних питань в правоохоронних органах є питання професійної підготовки слідчих працівників, постійне підвищення та вдосконалення їх навчання із запозиченням передових та дієвих зарубіжних та вітчизняних методик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лактионов А.Н. Координаты индивидуального опыта [Текст] / М-во образования и науки Украины, Харьковский нац. ун-т им. В. Н. Каразина. - 2-е изд. - Харьков : ХНУ им. Каразина, 2010. - 365 с.
2. Ожегов С.И. Словарь русского языка; под ред. проф. Н. Ю. Шведовой. Изд. 14. М.. 1983. 816 с.
3. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М.: Сентябрь, 1996. 96с.
4. Белкин А.С., Жукова Н.К. Образование. Голографический поход. Екатеринбург, 1999. 135 с.
5. Керліц К.В. Проблеми законодавчих гарантій діяльності слідчого органів внутрішніх справ. Вестник криміналістики. М.:Спарк, 2000. № 1 С.324-327.
6. Волчецкая Т.С. Ситуационный подход в обучении криминалистики. Вестник криминалистики. М.:Спарк, 2000. № 1. С. 23–28.
7. Грошевой Ю.М. Сущность судебных решений в советском уголовном процессе: учб. пос. Харьков. 1979. 226 с.
8. Макаренко С.С. Вплив сугестії на формування комунікативних якостей, навичок та вмінь слідчого. Науковий вісник Львівського державного університету Національної поліції. Серія психологічна. Львів, № 1.2008. С.224-235.
9. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія: Академічний курс. К.: Концерн Видавничий Дім «Ін Юре». 2004. 424 с.
10. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Следственная тактика: принципы и функции: учб. пос. К. 1983. 112 с.

УДК 349.2

Рудяк В. О.,
аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ЩОДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СКЛАДНІ ЖИТТЄВІ ОБСТАВИНИ»

У статті здійснено розгляд наукових позицій вчених щодо суспільно-правового розуміння поняття «складні життєві обставини», здійснено аналіз вказаного поняття у співвідношенні із такими поняттями як: «трудощі», «непередбачувана ситуація», «стресова ситуація», «критична ситуація». Розглянуто складні життєві обставини як частину соціальної ексклюзії, у співвідношенні із поняттями «нормальне життя», «життєві труднощі», «життєва ситуація», «життєва обставина» та «складність», з точки зору розуміння складних життєвих обставин як стану особи, який характеризується відповідними фізичними, фізіологічними, розумовими чинниками особи, а також іншими чинниками, які не залежать від волі особи тощо. Наголошено на тому, що у науковій літературі не має єдності у термінологічному розумінні поняття «складна життєва обставина», а отже фактично відсутні чіткі критерії, які характеризують ситуацію, в яку потрапила людини чи її сім'я як складну. У рамках статті науковцем названо основні фактори, які можуть спричинити виникнення складних життєвих обставин та надано авторське розуміння поняття «складна життєва обставина».

Констатується факт того, що складні життєві обставини, як складова частина соціальної ексклюзії, передбачає суттєве обмеження особи у реалізації окремих прав людини, що пов'язано із її соціальним статусом, недостатніми фінансовими ресурсами, старістю, станом здоров'я та ін.

Ключові слова: обставина, життєва обставина, складність, життєва ситуація.

В статті здійснено розгляд наукових позицій учених щодо соціально-правового розуміння поняття «складні життєві обставини», здійснено аналіз вказаного поняття в порівнянні з такими поняттями як «труднощі», «непередбачувана ситуація», «стресова ситуація», «критична ситуація». Розглянуті складні життєві обставини як частину соціальної ексклюзії, в порівнянні з поняттям «нормальне життя», «життєві труднощі», «життєва ситуація», «життєві обставини» і «складність», з точки зору розуміння складних життєвих обставин як станів особи, який характеризується відповідними фізичними, фізіологічними, психічними факторами, а також іншими факторами, які не залежать від волі особи і тому подібне. Зазначено, що в науковій літературі немає єдності в термінологічному розумінні поняття «складні життєві обставини», а значить фактично відсутні чіткі критерії, які характеризують ситуацію, в яку потрапив людина або його родина як складну. В межах статті ученим названі основні фактори, які можуть стати причиною виникнення складних життєвих обставин, а також представлено авторське розуміння поняття «складні життєві обставини».

Констатується факт того, що складні життєві обставини, як складова частина соціальної ексклюзії, передбачає суттєве обмеження особи в реалізації окремих прав людини, що пов'язано з її соціальним статусом, недостатніми фінансовими ресурсами, старістю, станом здоров'я і др.

Ключові слова: обставина, життєва обставина, складність, життєва ситуація.

The article deals with the scientific positions of scientists on the social and legal understanding of the concept of "difficult life circumstances", analyzes the specified concept in relation to such concepts as: "difficulties", "unpredictable situation", "stressful situation", "critical situation". Considered difficult life circumstances as part of social exclusion, in relation to the concepts of "normal life", "life difficulties", "life situation", "life circumstances" and "complexity", in terms of understanding difficult life circumstances as a person characterized by relevant physical, physiological, mental factors of the person, as well as other factors that are not dependent on the will of the person, etc. It is emphasized that in the scientific literature there is no unity in the terminological sense of the concept of "difficult life circumstance", and therefore, in fact, there are no clear criteria characterizing the situation in which a person or his or her family has got into difficulty. In the course of the study, the author identified the main factors that can cause difficult life circumstances and gave the author an understanding of the concept of "difficult life circumstances".

It is stated that the difficult life circumstances, as an integral part of social exclusion, imply a significant limitation of a person in the realization of individual human rights, which is connected with his social status, insufficient financial resources, old age, health status, etc.

Keywords: circumstance, life circumstance, complexity, life situation.

Соціальний захист населення є одним із найбільш важливих проголошених прав людини, які передбачені у Конституції України. Від рівня соціального захисту населення досить часто залежить благополуччя населення всієї країни, розвиток соціально-економічних процесів, які відбуваються у державі, досягнення цілей у тій чи іншій сфері суспільних відносин, реалізації державної соціальної політики тощо. Проте, на сьогодні соціальний захист громадян України не здійснюється на належному рівні, що обумовлено низкою причин, а саме: наявністю прогалин та неточностей у законодавстві, відсутністю дієвого та ефективного механізму реалізації завдань та цілей держави у сфері здійснення соціального захисту населення, відсутністю узгодженості у діях різних органів та посадових осіб, до компетенції яких віднесено повноваження щодо здійснення соціального захисту населення, відсутністю належного фінансування державної політики у соціальній сфері тощо.

На сьогодні питання підвищення рівня соціального захисту населення є досить досліджуваною проблемою. Особливо гостро у науковій літературі висвітлюються проблеми осіб, які потрапили у складні життєві обставини, оскільки саме вони потребують негайного втручання уповноважених органів державної влади, з метою підвищення рівня їх соціального захисту. Зазначимо, що, на жаль, з кожним роком кількість осіб та сімей, які підпадають під категорію осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах збільшується, що обумовлено рядом причин, серед яких як економічні, соціальні, політичні, демографічні тощо. Загалом проблеми соціального захисту населення досліджувались у наукових працях таких вчених як: М. Д. Бойко, Ю. М. Бондаренко, Ф. М. Бородкіна, І. В. Ващенко, О. С. Власюк, К. В. Денисенко, І. П. Дацюк, Б. Б. Іваненко, І. В. Рудкевич, В. В. Лаврухін, В. О. Лактінов, В. М. Литвиненко, І. В. Матюрін, К. С. Міщенко, М. В. Паладій, Б. І. Сташків та інші. Проте, на сьогодні

відсутнє комплексне дослідження складних життєвих обставин, як з точки зору суспільного інтересу, так і у правовому розумінні вказаного поняття. Відсутність термінологічної єдності вказаного поняття є досить актуальною проблемою, оскільки підставою для надання соціальних послуг у державі досить часто є саме наявність в особі чи її сім'ї складних життєвих обставин, які характеризуються своєю різноманітністю та індивідуальними ознаками та особливостями для кожної особи чи її сім'ї в цілому, а тому необхідним на сьогодні є визначення цього поняття шляхом узагальнення тих станів особи чи її сім'ї, які можуть характеризуватися саме як складна життєва обставина, що і є метою написання вказаної статті.

Переходячи до безпосереднього розгляду термінологічного розуміння складних життєвих обставин проаналізуємо поняття «життєві обставини» та «складні життєві обставини» на підставі різних точок зору, наукових тлумачень та законодавчого закріплення. Перш за все, варто погодитися із думкою Дж. Грінберга, який при характеристиці складної життєвої ситуації вказує на те, що складна ситуація завжди характеризується невідповідністю між тим, що людина хоче (зробити, досягти тощо), і тим, що вона може, опинившись в даних обставинах і маючи, всі які в неї є, власні можливості. Така неузгодженість перешкоджає досягненню, насамперед, поставленій меті, що обумовлює появу негативних емоцій, які слугують важливим індикатором труднощів у тій чи іншій ситуації для людини [1, с. 228-230]. Подібна думка висловлена й іншими науковцями. Так, І.В. Ващенко, Б.Б. Іваненко наголошують на тому, що складна ситуація нерідко пов'язана із суто психологічними характеристиками – значним розходженням між «хочу» і «можу» в життєдіяльності людини, що спричиняє виникнення стійких негативних емоцій та відмову від життєвої стратегії досягнення успіху й стабілізації життєвої стратегії уникнення невдач. У такому разі для особи, що перебуває в критичній ситуації, характерно накопичення невирішених проблем, почуття безсилля, безнадійності, безпорадності, «глухого кута» [2, с. 35-36]. Таким чином, складна життєва ситуація пов'язується із відповідним бажанням особи до вчинення певної дії чи отримання певного результату, проте фактично досягнути поставлених цілей особа не може з різноманітних як суб'єктивних, так і об'єктивних причин. Неможливість реалізуватися у тій чи іншій ситуації обумовлює відповідні негативні емоції, стрес, небажання продовжувати початі дії тощо. Причини неможливості досягнути поставлених цілей можуть бути досить різноманітними, починаючи від фінансових можливостей людини і закінчуючи неможливістю вчинити певні дії у зв'язку із певними фізіологічними, іншими суб'єктивними чинниками людини, безпорадністю, які останні не здатна подолати самотійно.

Розглянемо наукові підходи до термінологічного розуміння поняття «складна життєва обставина». Однією із перших наукових позицій вчених варто, на нашу думку, назвати позицію Ф.М. Бородкіна, який вказує на те, що у сучасній науковій літературі складні життєві обставини є складовою частиною соціальної ексклюзії. Цей термін вперше став вживатися у Франції для позначення соціально-незахищених верств населення [3, с. 24]. Взагалі термін «соціальної ексклюзії» пов'язується із обмеженням у реалізації окремих прав людини у зв'язку із відсутністю фінансів, окремих соціальних зв'язків, можливостей тощо. Як вказує Л.М. Овчарова, характерними проявами соціальної ексклюзії, є недостатня участь в споживанні внаслідок обмежених матеріальних і фінансових ресурсів для задоволення потреб (стан бідності); оплачуваної роботи (статус безробітного), а також в тих чи інших видах соціальної взаємодії. Під соціальним виключенням мається на увазі, в першу чергу, неможливість для особи або групи осіб, жити таким способом, яким живе переважна більшість членів даного суспільства [4, с. 746]. Отже, аналізуючи наведені вище думки можна із впевненістю констатувати, що складні життєві обставини, як складова частина соціальної ексклюзії, передбачає суттєве обмеження особи у реалізації окремих прав людини, що пов'язано із її соціальним статусом, недостатніми фінансовими ресурсами, старістю, станом здоров'я та ін. Науковець в вказаному аспекті досить точно складні життєві обставини пов'язує із соціальною незахищеністю окремих верств населення, які нездатні самотійно вирішити ті проблемні питання, які виникли раптово у процесі їхньої життєдіяльності. Перебування особи у, так званих, складних життєвих обставинах передбачає її обмеження у праві вибору тих чи інших дій, обмеження купівельної спроможності, обмеження у реалізації різноманітних прав та законних інтересів тощо. В такому термінологічному розумінні поняття «складна життєва обставина» характеризується обмеженням в реалізації окремих прав людини у зв'язку із певними об'єктивними та суб'єктивними чинниками.

Цікавим до трактування складних життєвих обставин у різноманітних їх проявах є думка Ю.М. Швалб, який здійснює розгляд вказаного поняття шляхом співвідношення із іншими поняттями та термінами, серед яких «нормальне життя», «життєві труднощі», «життєва ситуація» тощо. Науковець зазначає, що зміни в умовах життєдіяльності, які компенсуються за рахунок поточної корекції у

структурі засобів чи в операційній схемі конкретних актів діяльності ідентифікується особистістю як «нормальне» життя і взагалі не сприймаються як зміни. Ті зміни, які викликають необхідність вирішення додаткових задач в організації та реалізації діяльностей ідентифікуються як життєві «труднощі». Ті зміни, які вимагають від індивіда прийняття нових рішень ідентифікуються як життєва «ситуація». Ті зміни, які стають перешкодою на шляху розгортання усталеного способу життя ідентифікуються як «складні життєві обставини» [5, С. 30-31]. Подібна думка висловлена й іншим науковцем. Ф.Е. Василюк зазначає, що до поняття «складна життєва ситуація» близьким за навантаженням постає поняття критичних ситуацій. У своїй роботі автор використовує два ключових поняття: «критична ситуація» і «переживання». Критична ситуація - життєва ситуація; це ситуація неможливості. Переживання - це боротьба проти цієї неможливості створення ситуації можливості реалізації життєвих потреб. Переживання - особлива діяльність, особлива робота по переробці психологічного світу, створена на встановлення відповідності між усвідомленням і швидкістю, загальною метою якого є підвищення рівня освіти. [6, с. 123-126]. Отже, аналізуючи вказане твердження складну життєву обставину співвідноситься із критичною ситуацією, де спільною їх рисою є неможливість самостійно вирішити певні проблемні питання, які виникають у життєдіяльності особи.

В той же час, наголошуємо на тому, що у кожної особистості розуміння переживання може різнитися: для однієї людини ситуація, що склалась може бути визначена як складна, а для іншої такі ж умови не викликатимуть особливих труднощів та сприйматимуться більш просто, а отже й не відноситиметься до складної життєвої обставини. В такому випадку окрім здійснення загальної характеристики ситуації як складної, варто паралельно досліджувати й психологічний стан особистості, аналізувати її суб'єктивне ставлення до тієї чи іншої ситуації, її життєву позицію в цілому тощо. Конструктивною з цього приводу є думка Н.В. Паніної, яка вказує про те, що особливість сприйняття людиною ситуації як складної залежить не стільки від наявності самих проблем, від ваги їх тяжкості, а від загального тону людини, його життєвої філософії в цілому та ін. [7, с. 110]. Отже, окрема категорія науковців складну життєву обставину розглядають у тісному взаємозв'язку із психологічними особливостями особи, її психологічною стійкістю, оскільки враховуючи об'єктивні умови ситуації, що виникла із відповідним суб'єктивним ставленням особи до такої ситуації ситуація може бути охарактеризована саме як складна. В той же час науковці наголошують на тому, що потрібно враховувати те, що життєва ситуація може безпідставно ускладнюватися психологічним ставленням особи до відповідних життєвих обставин та в зв'язку із таким суб'єктивним ставленням розглядатися як складна, що фактично може й не відповідати дійсним обставинам справи.

Окремими науковцями поняття «складної життєвої обставини» трактується у співвідношенні з поняттями «життєва обставина» та «складність». З цього приводу варто погодитися із позицією В.М. Литвиненко, яка вважає, що життєва обставина є складною, якщо: 1) порушує нормальний (звичний) спосіб життя; 2) погіршує: а) стан здоров'я: фізичне, психологічне, психічне тощо; б) фінансове становище людини; 3) спричиняє моральну шкоду; 4) унеможливує вихід з такої ж ситуації самостійно тощо. Науковець звертає увагу на те, що життєва обставина може визнаватися складною за наявності будь-якої із перших чотирьох та останньої ознак, так і за наявності сукупності перших чотирьох та останньої [8, с. 64]. В такому випадку поняття «складної життєвої обставини» характеризується із відповідними негативними явищами, які можуть виникнути у житті людини, як у фізіологічному та фізичному аспектах, моральному, матеріальному та психологічному. Ключовою ознакою складних життєвих обставин науковець називає відсутність можливості подолати їх самостійно. Тобто, складна життєва обставина може бути вирішення виключно шляхом надання допомоги з боку, наприклад, іншої людини, групи осіб, уповноважених органів державної влади тощо. Ми погоджуємося із таким твердженням та вважаємо таку ознаку ключовою у визначенні життєвої обставини саме як складної.

Цікавим до термінологічного розуміння поняття «складна життєва обставина» є її розуміння як відповідного стану особи, який характеризується фізичними, фізіологічними, розумовими чинниками особи, а також іншими чинниками, які не залежать від волі особи. Таку думку у своїх наукових працях висловлює В.П. Галаганов, який до поняття «складна життєва обставина» відносить: інвалідність; неможливість самообслуговування в зв'язку із престарілим віком і хворобою; сирітство; багатодітність; відсутність визначеного місця проживання; відсутність родичів, які зобов'язані за законом надавати матеріальну та соціальну підтримку; вимушене переселення; екстремальна ситуація, надзвичайні та інші обставини, які особа не може подолати самостійно [9, с. 485]. Досить широкий перелік складних життєвих обставин, на прикладі дітей, надає, В.М. Литвиненко, який до останніх відносить: інвалідність, тяжку хворобу, безпритульність, перебування у конфлікті із законом, залучення до найгірших форм праці, залежність від психотропних та інших речовин, насильство та

жорстоке поводження, факт невиконання батьками, або особами, які їх замінюють своїх обов'язків, стихійне лихо, техногенні аварії, катастрофи, воєнні дії чи збройні конфлікти [10, с. 99]. В свою чергу, І.Д. Зверева, Ж.В. Петрочко пропонують до складних життєвих обставин відносити втрату близької людини, роботи, здатності до самообслуговування, порушення звичного нормального способу життя, дитячу бездоглядність, пожежу, стихійне лихо, а також випадки коли людина стала жертвою злочину, захворіла на невиліковну хворобу, коли є загроза її життю, погіршення матеріально-побутових умов – усе, що викликає у людей почуття незахищеності, страху перед завтрашнім днем, усе, що загострює конфлікти в сім'ї та негативно позначається на вихованні та розвитку дітей [11, с. 384]. Ми погоджуємося із такою думкою, оскільки всі вищевказані фактори порушують нормальне життя людини, спричиняють ряд негативних емоцій, розлади психічного стану, викликають відповідні труднощі при вирішенні проблем та питань, які обумовлені вищевказаними факторами та чинниками.

У науковій літературі виникнення легального терміну «складні життєві обставини» пов'язують із їх нормативно-правовим закріпленням. Зокрема така позиція висловлена О.С. Іваночко, яка вказує на те, що поява легального терміна «складна життєва обставина» відбулася із прийняттям Закону України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 року і визначається як обставина, яка об'єктивно порушує нормальну життєдіяльність особи, наслідки якої вона не може подолати самостійно. Автор звертає увагу, на те, що хоча даний термін спершу вводився для застосування при отриманні соціальних пільг, він є міжгалузевим, адже складні життєві ситуації можуть виникати не лише на підставі об'єктивних причин, а й зумовлюються, зокрема, стресовою ситуацією, яка викликає переживання та підвищення емоційно-поведінкових реакцій [12, с. 42]. На сьогодні поняття складних життєвих обставин закріплено на законодавчому рівні. Так, Законом України «Про соціальні послуги» під складними життєвими обставинами слід розуміти обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може перебороти самостійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення й негативні відносини в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний або психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа [13]. Вказане визначення є досить стислим, оскільки включає в себе виключно наступні ознаки складної життєвої обставини: 1) порушують нормальну життєдіяльність людини; 2) неможливість особою самостійно подолати труднощі, які виникли. В той же час вважаємо, що складні життєві обставини мають розглядатися більш широко, оскільки визначають досить складні суспільні відносини та мають значні наслідки для людини.

У повсякденному житті досить часто складні життєві ситуації співвідносять із рівнем доходу населення та таким негативним явищем соціального розвитку як бідність. Проте, фактично складні життєві обставини обумовлені й іншими факторами, серед яких варто виділити наступні групи: 1) економічні, до яких віднесено відсутність належного рівня фінансового забезпечення осіб, втрата роботи, затримка виплати заробітної плати, тривала недієздатність особи, яка обумовлена, наприклад, тривалою хворобою; 2) соціальні, до яких варто віднести відсутність необхідних умов для проживання особи чи членів її сім'ї, відсутність власного житла, проживання значної кількості осіб в одному помешканні (двох і більше сімей), відсутність належного харчування, відповідних матеріально-побутових умов, низька забезпеченість осіб речами побутового вжитку, одягом та іншими речами першої необхідності, сирітство тощо; 3) медичні – наявність особи інвалідності, окремих вад фізичного та розумового розвитку, довготривала хвороба, алкогольна та наркотична залежність особи тощо; 4) соціально-педагогічні, які обумовлені різноманітними факторами, які стосуються життєдіяльності та виховання підростаючого покоління; 5) соціально-психологічні – наявність різноманітних конфліктних ситуацій, залежності, психологічного насилля тощо; 6) інші фактори, серед яких варто виділити: різноманітні непередбачувані життєві обставини: розлучення батьків, небажана вагітність, смерть близької людини тощо.

Таким чином, на основі проаналізованих наукових позицій вчених та аналізу законодавчого закріплення поняття «складна життєва обставина» пропонуємо під останньою розуміти такі обставини у житті людини, виникнення яких обумовлено різноманітними факторами: економічними, соціальними, медичними, соціально-педагогічними, соціально-психологічними тощо, які зазвичай характеризуються раптовістю їх виникнення, мають тимчасовий характер, супроводжуються негативними емоціями, стресом, порушенням нормальної життєдіяльності людини, можуть супроводжуватись відповідним ризиком для життя та здоров'я людини, втратою чи пошкодженням майна та вихід з яких не може бути здійснено особою самостійно, тобто характеризуються тим, що особа не може самостійно подолати такі життєві обставини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гринберг Дж. Управление стрессом. / СПб.: Питер, 2002. 495 с.
2. Ващенко І. В., Іваненко Б.Б. Психологічні ресурси особистості в подоланні складних життєвих ситуацій. Проблеми сучасної психології. 2018. Вип. 40. С. 33-49.
3. Бородкин Ф. М. Социальные эксклюзии. Социологический журнал, 2000. № 3-4. С. 5-17.
4. Овчарова Л.М. Причини та форми прояву соціальної ексклюзії у сучасному українському суспільстві. Молодий вчений. 2017. № 10 (50). С. 745-749
5. Швалб Ю.М. Самовизначення особистості у складних життєвих обставинах. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота. 2017. № 2 (2). С. 28-31.
6. Василюк Ф. Е. Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций. М., 1984. 200 с.
7. Панина, Н.В. Индекс жизненной удовлетворенности / Lifeline и другие новые методы психологии жизненного пути. М.: ПрогрессКультура, 1993. С. 107-114.
8. Литвиненко В.М. Підстави надання соціальних послуг. Трудове прав та право соціального забезпечення. Юридична Україна. 2013. № 8 С. 62-65.
9. Галаганов В.П. Право социального обеспечения : учебник / М. : Академия, 2004. – 416 с.
10. Литвиненко В.М. Діти як отримувачі соціальних послуг. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 3. С. 98-100.
11. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : навч. метод. Комплекс. / автор упорядник Безпалько О.В., Зверева І.Д., Кияниця З.П., Кузьмінський В.О., Лютий В.П. та інші. / за аг. ред. І.Д. Зверевої, Ж.В. Петровича. К. : Фенікс, 2007. 528 с.
12. Іваночко О. С. Про законодавчий термін «складна життєва обставина». Підприємництво, господарство і право. 2012. № 3. С. 42-45.
13. Про соціальні послуги : Закон України від від 19.06.2003 № 966-IV із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. С. 358.

УДК 349.2

Стратюк А. О.,
*аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАЦІЇ У ВИРІШЕННІ ТРУДОВИХ СПОРІВ

У статті проаналізовано особливості правового регулювання вирішення трудових спорів. Визначено їх перелік. Охарактеризовано зміст кожного з них.

Виходячи із сутності медіації щодо бажання сторін врегулювати конфлікт, вони самі зацікавлені у виконанні того рішення, яке сторони приймуть спільно. Відповідно, якщо таке рішення не було прийнято, процедурі медіації слідує або ж арбітраж, або судовий розгляд, рішення якого є обов'язковим для сторін не залежно від їх волі.

Автором зауважується важливість забезпечення належного правового регулювання, яке б гарантувало можливість застосування медіативного процесу щодо вирішення всіх видів трудових конфліктів на основі матеріальної й процесуальної рівності, зберігаючи при цьому гнучкість медіації та її незалежність від держави.

На основі проаналізованих наукових підходів виділено загальні ознаки медіації трудового спору: законність, конфіденційність, рефлексивність, професійність. А також на основі проаналізованого матеріалу та аналізуючи поняття медіації трудових спорів, можна виокремити наступні її специфічні риси: зацікавленість сторін, гнучкість, добровільність виконання та диференціацію причин проведення.

Ключові слова: *правове регулювання, трудові спори, трудове законодавство, вирішення спорів, працівник.*